

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії
Національного аерокосмічного університету
ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Олексій ЛИТВИНОВ

_____ 2025 р.

**ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ**

для здобуття освітнього ступеня доктора філософії
за освітньо-науковою програмою **Філософія**
зі спеціальності **В10 Філософія**

Харків
2025

ВСТУП

Вступне випробування для здобуття освітнього ступеня доктора філософії за освітньо-науковою програмою зі спеціальності «Філософія» (освітньо-наукова програма В10 Філософія) відбувається відповідно до «Правил прийому на навчання до Національного аерокосмічного університету імені М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» в 2025 році» у формі індивідуального фахового іспиту, який приймає фахова екзаменаційна комісія зі спеціальності «Філософія», склад якої затверджується наказом ректора Університету.

До фахового іспиту входять питання за темами:

Перша частина: Філософія як історія філософії

1. Специфіка та генеза філософської думки від міфу до логосу.
2. Виникнення європейської філософії як особливого типу мислення: Антична філософія.
3. Визначення духовної суті буття: філософія Середньовіччя.
4. Проблема методології наукового пізнання: Філософія Нового часу (17-18 ст.).
5. Німецька класична філософія.
6. Вітчизняна філософія у контексті світової філософської думки.
7. Філософські студії (19-21 ст.).

Друга частина: Теоретичні питання сучасного філософського знання

1. Філософське осмислення світу: буття та ніщо, реальність та віртуальність.
2. Філософська антропологія: світ людини від гуманізму до трансгуманізму.
3. Проблема свідомості у філософії, сучасній науці та практиці.
4. Пізнання та мислення як філософська проблема.
5. Суспільство як система: основні елементи суспільного життя.
7. Філософія науки.
8. Філософські проблеми техніки, технологій та аерокосмічного інженерінгу.
9. Глобальні проблеми та виклики сучасності до долі людства.

Перелік питань за темами наведений у програмі.

Критерії оцінювання знань

1. Результат фахового іспиту визначається за шкалою від 100 до 200 балів.
2. Іспит проводиться у змішаній формі: за темами першої частини у вигляді тестових завдань, за темами другою частини – у вигляді усного опитування. Тестові завдання складаються з 30 питань, кожне з яких має чотири варіанти відповідей, з яких лише одна вірна. Правильна відповідь оцінюється 2 бали, не правильна - 0 балів. Таким чином максимальна оцінка за тестові завдання складає 60 балів. Усне опитування складається з 3 відкритих питань, максимальна оцінка за кожне - 20 балів. Загальна оцінка за іспит

розраховується за формулою: $80 + 2n + x(1) + x(2) + x(3)$, де n – кількість правильних тестових завдань, x – кількість балів за усну відповідь.

- 3. Додаткові бали за презентації дослідницьких пропозицій та наукові досягнення:
 - опублікування наукової статті у науковому виданні, яке включене до міжнародних наукометричних баз (Scopus, Web of Science або інших міжнародних наукометричних баз, рекомендованих МОН) (за обраною спеціальністю) – до 5 балів;
 - опублікування наукової статті у науковому виданні, включеному до Переліку наукових фахових видань України (за обраною спеціальністю) – до 4 балів;
 - опублікування наукової статті у виданні, яке не належить до 1-го та 2-го пункту (за обраною спеціальністю) – до 3 балів;
 - участь у студентській конференції з опублікуванням тез доповідей (за обраною спеціальністю) – до 3 балів;
 - доповідь на кафедрі з дослідницькою пропозицією (реферат) для вступу до аспірантури – до 3 балів.

Враховуються лише друковані/опубліковані праці. Якщо є співавтори певної роботи, кількість балів поділяється на кількість співавторів роботи. Навчальні та наукові досягнення враховуються лише у випадку, якщо їхня тематика відповідає спеціальності, на яку проводиться набір (відповідність визначається предметними комісіями факультетів/інститутів та/або підкомісіями за відповідними спеціальностями). Якщо конкурсний бал перевищує 200, він встановлюється таким, що дорівнює 200.

4. Якщо вступник отримав менш ніж 100 балів, то вважається що він не склав іспит і до участі у конкурсі не допускається.

Питання до усного опитування за темою:

1. Визначення філософії та її місце у формуванні людства: предметне поле, проблематика, функції філософії.
2. Світогляд та його історичні форми. Особливості міфологічного, релігійного та філософського світосприйняття.
3. Філософія і наука: спільне та відмінне у предметному полі та принципах дослідження.
4. Онтологія як сфера філософського знання. Онтологічні категорії та їх зміст.
5. Діалектика та метафізика як стратегії філософського осягнення дійсності.
6. Буття і ніщо як вихідні поняття філософської онтології.
7. Світ як даність, копія, симулякр. Реальність та віртуальність.
8. Гносеологія як сфера філософського знання. Гносеологічна проблематика та підходи до вирішення.
9. Методологічні аспекти філософського знання. Проблема методу у філософії.
10. Специфіка та цілі наукового пізнання. Проблема факту та істини в науці та філософії.
11. Характеристика філософської методології. Основні методи філософського пізнання
12. Еволюція наукового знання в різних філософських концепціях. Зміст понять «парадигма» та «наукова революція».
13. Прагматизм про ефективність пізнання та діяльності.
14. Наука та її роль у суспільстві: історія та сучасність.
15. Філософське осмислення ролі техніки та технологій у сучасному суспільстві.
16. Пізнання та мислення як філософські категорії.
17. Статус об'єкта в сучасній метафізиці.

18. Людина як філософська проблема: класичні та сучасні підходи. Проблема визначення людини в філософії.
19. Гуманізм, постгуманізм, трансгуманізм. Сутність. проблематика, завдання.
20. Феномен свободи у філософському осмисленні.
21. Філософія екзистенціалізму про сутність людського буття.
22. Свідомість як філософська проблема.
23. Свідомість, мислення та мова як основні характеристики людського буття.
24. Психологія як концепція філософської антропології.
25. Поняття деконструкції в сучасній філософії та мистецтві.
26. Філософські концепції історичного розвитку. Теорії постіндустріального суспільства.
27. Інформаційне суспільство: оцифрування та його наслідки для сучасного суспільства.
28. Проблема «штучного інтелекту» у філософії: онтологічний та гносеологічний аспекти.
29. Суспільство як система. Взаємодія людини та суспільства в соціокультурному просторі.
30. Культура та цивілізація. Мультикультуралізм як соціокультурне явище
31. Проблема ідентичності в сучасному світі. Автентичність та глобальність.
32. Вплив цифрових технологій на сучасну культуру та суспільство. Етичні проблеми розвитку штучного інтелекту.
33. Естетика як філософська наука.
34. Екологічна етика і філософія сталого розвитку.
35. Влада та справедливість як філософські категорії.
36. Глобальні проблеми сучасності та їхнє філософське осмислення.

Література

Методична література:

1. Проценко О. П. Практична філософія: професійна етика та комунікативна культура [Текст]: навч. посіб. / О. П. Проценко. – Харків: Нац. аерокосм. ун-т ім. М.Є. Жуковського «Харк. авіа. ін.-т», 2021. – 80 с.
2. Філософія [Текст]: навч. посіб. / О. П. Проценко, Н. Л. Більчук, Л. А. Васильєва, О. І. Гаплевська, С. Є. Чмихун. – Харків: Нац. аерокосм. ун-т ім. М.Є. Жуковського «Харк. авіа. ін.-т», 2021. – 120 с.
3. Філософські проблеми наукового пізнання [Текст] : навч. посіб. / О. П. Проценко, Н. Л. Більчук, О. І. Гаплевська, Г. Г. Півень, І. М. Ушно, С. Є. Чмихун, С. І. Широка. – Харків : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харків. авіац. ін-т», 2024. – 184 с.
4. Філософія в тестах [Текст]: навч. посіб. / В. О. Чернієнко, Н. Л. Більчук, С. І. Широка, О. І. Гаплевська. – Х.: Нац. аерокосм. ун-т ім. М.Є. Жуковського «Харк. авіа. ін.-т», 2018. – 220 с.

Рекомендована література:

1. Андрущенко В. П., Михальченко М. І. Сучасна соціальна філософія: Курс лекцій. – Київ: Генеза, 2016. – 368 с.
2. Ганаба, С. О., Шинкарук О. М. Філософія та методологія науки : навч. посіб. / С. О. Ганаба, О. М. Шинкарук. – Хмельницький : НАДПСУ, 2019. – 288 с.
3. Кислюк, К. В. Філософія. Модульний курс [Текст]: Навч. посібник для студентів / К. В. Кислюк. – Харків: Торсінг плюс, 2019. – 416 с.
4. Кремень, В. Г. Філософія: мислителі, ідеї, концепції [Текст]: Підручник / В. Г. Кремень, В. В. Ільїн. – К.: Книга, 2015. – 528 с.

5. Петрушенко, В.Л. Філософія [Текст]: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації. – Львів: Новий Світ – 2000, 2006. – 506 с.
6. Причепій Є.М., Черній А.М, Чекаль Л.А. Філософія. Посібник для студентів ВНЗ, 3-є видання – К.: Академвидав, 2019 – 592 с.
7. Семенюк Е.П., Мельник В.П. Філософія сучасної науки і техніки. – Львів: Світ, 2016. – 152 с.
8. Синиця А. Вступ до філософії штучного інтелекту : підручник / Андрій Синиця. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. – 292 с.
9. Філософія : підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. - 2-ге вид., переробл. і допов. – Харків : Право, 2018. – 432 с.http://library.kpi.kharkov.ua/files/new_postupleniya/fildan.pdf
10. Філософія як історія філософії [Ел.ресурс]: для студентів вищих навчальних закладів/ В. Ярошовець, І. Бичко. https://chtyvo.org.ua/authors/Yaroshovets_Volodymyr/Filosofia_iak_istoriia_filosofii

Гарант
освітньо-наукової програми «Філософія»
кандидат філософських наук, доцент

Наталя БІЛЬЧУК

Програму розглянуто й узгоджено
на випускній кафедрі № 701
Філософії та суспільних наук
Протокол № 8 від «26» березня 2025 р.

Завідувачка кафедри,
доктор філософських наук, професор

Ольга ПРОЦЕНКО

ПОГОДЖЕНО

Завідувач відділу
аспірантури і докторантури

Володимир СЕЛЕВКО

Проректор з науково-педагогічної роботи

Андрій ГУМЕННИЙ